

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETS

2018. gada ____.
Rīgā

Noteikumi Nr. ____
(prot. Nr. ____.§)

Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem

Izdoti saskaņā ar Izglītības likuma
14. panta 18.¹ punktu

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas, kurās ietverti šo vadlīniju prasībām atbilstoši izglītības programmu paraugi.

II. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas mērķis un uzdevumi un izglītības programmu paraugi

2. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas mērķis ir zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi, darbojas patstāvīgi un mācās ieinteresēti un ar prieku, gūstot pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo mijiedarbību tajā.

3. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas uzdevumi:

3.1. sekmēt bērna vispusīgu attīstību, ievērojot viņa vajadzības, intereses, spējas un pieredzi un liekot pamatus vērtībās balstītu ieradumu veidošanai;

3.2. attīstīt bērna sociālās un emocionālās prasmes, kas ietver sevis, savu emociju, domu un uzvedības apzināšanu, spēju saprast citus un veidot pozitīvas attiecības;

3.3. attīstīt dzīvei nepieciešamo kritisko domāšanu, prasmi pieņemt atbildīgus lēmumus, jaunradi un uzņēmējspēju, prasmes sadarboties un līdzdarboties un digitālās prasmes;

3.4. veidot pratību pamatus valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās;

3.5. nodrošināt bērnam iespēju sagatavoties pamatzglītības ieguvei.

4. Pirmsskolas izglītības saturs ietverts pirmsskolas izglītības programmas paraugā (1. pielikums), mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmas paraugā (2. pielikums), speciālās pirmsskolas izglītības programmas paraugā (3. pielikums) un mazākumtautību speciālās pirmsskolas izglītības programmas paraugā (4. pielikums).

III. Pirmsskolas izglītības saturā un procesā iekļaujamās vērtības

5. Pirmsskolas izglītības saturā un procesā iekļaujamās vērtības ir dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, darbs, daba, latviešu valoda un Latvijas valsts, kā arī citas Latvijas Republikas Satversmē un Ministru kabineta noteikumos par izglītojamo audzināšanas vadlīnijām un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtību minētās vērtības.

6. Audzināšanas un mācīšanās procesa vienotībā bērnam tiek veicināta šajos noteikumos minēto vērtību un tajās balstītu ieradumu attīstība. Ieradumi veidojas par šādiem tikumiem: atbildība, drosme, uzņēmība, mērķtiecība, centība, savaldība, mērenība, tolerance, laipnība, līdzietība, taisnīgums, solidaritāte.

7. Bērna attieksmi pret šajos noteikumos minētajām vērtībām veido ikdienas saziņā un mijiedarbībā gan ģimenē, gan izglītības iestādē, gan plašākā sabiedrībā.

IV. Pirmsskolas izglītības obligātais saturs, tā apguves plānotie rezultāti mācību jomās un īstenošanas principi

8. Pirmsskolas izglītības obligāto saturu veido:

8.1. šajos noteikumos minētās vērtības un tikumi;

8.2. caurviju prasmes, kas ir pirmsskolas izglītības obligātā satura pamats. Tās ietver bērna darbības, domāšanas, emocionālos un sociālos aspektus, kas palīdz apgūt zināšanas, izpratni un pamatprasmes dažādos kontekstos;

8.3. zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās.

9. Pirmsskolas izglītībā bērns apgūst šādas caurviju prasmes:

9.1. kritiskā domāšana un problēmrisināšana: bērns lieto sadzīves darbību algoritmus pazīstamās situācijās; formulē vienkāršas sakarības un darbību secību, nosaka pazīstamu situāciju, notikumu cēloņus un sekas; mācās izvērtēt informācijas ticamību, pieņemt lēmumus, izdarīt izvēles un vērtēt izdarīto;

9.2. jaunrade un uzņēmējspēja: bērns izdomā vairākas risinājuma iespējas ierastu darbību veikšanai; izrāda iniciatīvu, mācās apzināties sevi kā aktīvu un radošu personību; vēlas apgūt jaunas prasmes;

9.3. pašvadīta mācīšanās: bērns atšķir emocijas un nosaka to cēloņus, mācās pārvaldīt savu uzvedību; ievēro dienas kārtību, spēj pagaidīt, spēj paveikt darbību līdz galam; patstāvīgi ģērbjas un kārtro savas mantas; mācās izvirzīt savas darbības mērķi, plānot darbību, lai īstenotu ieceru; darbojas patstāvīgi, ar atbalstu pārvar grūtības; mācās paveikt uzticēto pienākumu; lepojas ar saviem

sasniegumiem, neizdošanos un kļūdas vērtē kā daļu no mācīšanās, novērtē savu un citu darbību un tās rezultātu, paskaidro savu vērtējumu;

9.4. sadarbība: bērns izsaka savas domas un jūtas, mācās uz klausīt citus un izteikt savu viedokli; sāk saprast, kā paša emocijas un uzvedība ietekmē citus, mācās risināt konfliktsituācijas, saskaņot darbības ar citiem; izturas pieklājīgi un rīkojas iekļūstīgi; mācās veidot noturīgas attiecības un savu izpratni par draudzību; palīdz un pieņem palīdzību; mācās strādāt ar kopīgu mērķi, uzņemties un dalīt atbildību;

9.5. pilsoniskā līdzdalība: bērns piedalās kārtības un drošības noteikumu izveidē un apspriešanā, saprot, pieņem un ievēro tos; mācās ievērot un cienīt citu vajadzības un tiesības; mācās darboties videi draudzīgi, izvēloties darbam atbilstošus resursus un saudzīgi tos lietojot;

9.6. digitālās prasmes: bērns mācās atšķirt virtuālo pasauli no reālās un saprast digitālo tehnoloģiju lomu; zina noteikumus, kuri jāievēro, lietojot dažādus informācijas nesējus, tajā skaitā digitālās ierīces.

10. Pirmsskolas izglītības nobeigumā bērns ir apguvis šādus prātību pamatus, kas ietver vērtības un tikumus, caurviju prasmes un zināšanas, izpratni un pamatprasmes:

10.1. valodu mācību jomā:

10.1.1. bērns valodā, kurā tiek īstenota izglītības programma, skaidro, kāpēc cilvēki sazinoties lieto valodu; klausās tekstu, nosauc tajā darbojošās personas, atstāsta notikumus, izdomā teksta turpinājumu; jautā par neskaidro un atbild uz konkrētu jautājumu; stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto saprotami un secīgi; piedalās sarunā, nepārtrauc runātāju; runā lieto dažādas runas intonācijas; atšķir un nosauc skaņas vārdos; skaņu apzīmē ar atbilstošu burtu; lasa vārdus un saprot izlasīto; raksta rakstītos burtus,

10.1.2. bērns latviešu valodā, apguvis mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmu, atbild uz jautājumiem par redzēto un dzirdēto, jautā, lai iegūtu informāciju, izsaka savas vajadzības, iesaistās sarunā par tematiem, kuri saistīti ar ikdienu un mācību procesu; mācās pareizi izrunāt skaņas, pazīst iespīestos burtus, lasa īsus ikdienas situācijās un mācību procesā biežāk lietojamus vārdus;

10.2. sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā: bērns apzinās sevi, piederību ģimenei un izglītības iestādei; skaidro un atšķir labu rīcību no sliktas; novērtē paša izvēlēto un patstāvīgi veikto darbību; prognozē dažādas rīcības sekas ar personīgo veselību un drošību saistītās ikdienas situācijās (saskarsme ar pazīstamu cilvēku un svešinieku, veselībai kaitīgu vielu lietošanas un sadzīves traumatisma risku mazināšana mājās, izglītības iestādē, uz ielas, rotaļās brīvā dabā, pie ūdenstilpēm un spēļu laukumos, kā arī ugunsdrošības, ceļu satiksmes drošības, elektrodrošības noteikumi), ievēro noteikumus; saprot, pie kā un kādā gadījumā vērsties pēc palīdzības, kad jūtas slikti vai nedroši, nosauc ārkārtas palīdzības numuru 112; skaidro, ka Latvija ir daļa no pasaules, saprot, ka cilvēki

ir dažādi; atpazīst un nosauc Latvijas valsts simbolus – karogu, ģerboni un himnu, mācās ar cieņu izturēties pret tiem;

10.3. kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā: bērns vēro, klausās un iztēlojas, rada un īsteno ideju daudzveidīgā darbībā; mērķtiecīgi izmanto mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un, ja nepieciešams, kombinē tos; izvēlas un radoši izmanto dažādus materiālus; iepazīst latviešu un citu tautu tradicionālajai kultūrai raksturīgo, skandē tautasdziesmas, deklamē īsus dzejoļus, izspēlē pašu izdomātu vai literārā darba sižetu, dzied, muzicē, dejo; brīvi un droši improvizē ar kustībām vai skaņu rīkiem, dziedot individuāli un kopā ar citiem, ar un bez mūzikas pavadījuma; stāsta par savu pieredzi radošā darbībā; raksturo vizuālās mākslas, mūzikas un literārā darba radīto pārdzīvojumu;

10.4. dabaszinātņu mācību jomā: bērns novērojot, salīdzinot un eksperimentējot izzina apkārtnē raksturīgo dzīvo organismu – augu, dzīvnieku un sēņu – pazīmes, iežu un ūdens īpašības; salīdzina no dažādiem materiāliem – stikla, koka, plastmasas, papīra, akmens – izgatavotu priekšmetu īpašības un to izmantošanas iespējas; novēro debess ķermeņus un to kustību; novēro zemes virsmas dažādību (līdzena, nelīdzena) tuvākajā apkārtnē; stāsta par novērotajām pārmaiņām dabā, mainoties gadalaikiem, diennaktij, laikapstākļiem; saprot drošas uzvedības pamatus saskarsmē ar dzīvniekiem (tajā skaitā kukaiņiem), augiem un sēnēm (tajā skaitā nepazīstamiem); saprot, ka jāsaudzē daba un tās resursi, iesaistās tuvākās apkārtnes sakopšanas darbos;

10.5. matemātikas mācību jomā: bērns darbojoties nosaka skaitļa sastāvu desmit apjomā; veido skaitļa sastāva dažādas variācijas; izsaka pieņēmumu par skaitu attēlos un priekšmetu kopās un skaitot to pārbauda; skaitu apzīmē ar tam atbilstošu ciparu, raksta ciparus; ar nosacītiem mēriem nosaka garumu, platību un ietilpību; ar lineālu mēra garumu; izzina ģeometriskas figūras, tajā skaitā telpiskus ķermeņus, raksturo to formu un saista ar pazīstamiem objektiem; šķiro priekšmetus pēc vairākām pazīmēm un salīdzina pēc skaita un lieluma (lietojot vārdus “vairāk”, “mazāk”, “lielāks”, “mazāks”); nosauc objektu atrašanās vietu telpā un plaknē (lietojot vārdus “virs”, “zem”, “pie”, “aiz”, “blakus”, “pa labi”, “pa kreisi”); veido ritmiskas rindas un sakārtojumus no priekšmetiem un ģeometriskām figūrām pēc nosacījuma un radoši;

10.6. tehnoloģiju mācību jomā: bērns stāsta par sava darba ieceri, plāno savas ieceres īstenošanas soļus, izvēlas nepieciešamos materiālus, īsteno ieceri un novērtē rezultātu; apgūst dažādas tehnikas, paņēmienus un drošības noteikumus materiālu un instrumentu izmantošanā savas ieceres īstenošanai, veido un savieno detaļas, iegūstot sev vēlamu formu no piedāvātajiem vai izvēlētajiem materiāliem; tur un lieto pareizā satvērēnā rakstāmpiederumus un darbarīkus; piedalās vienkāršu un veselīgu ēdienu pagatavošanā, iepazīstot veselīga uztura nozīmi;

10.7. veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā: bērns ar prieku iesaistās fiziskajās aktivitātēs telpās un ārā un veido veselīga dzīvesveida ieradumus, apzinoties riskus veselībai un to novēršanu; sev un citiem drošā

veidā pārvietojas dažādās šķēršļu joslās un kustību rotaļās, apvienojot soļošanu, skriešanu, rāpošanu, rāpšanos, notur līdzsvaru, pārvieto priekšmetus un pārvar šķēršļus, izvēloties darbības veidu atbilstoši situācijai; daudzveidīgi izmanto sīkās motorikas prasmes; apzinās savu dzimumu un ķermeņa neaizskaramību, ikdienā regulāri ievēro personīgo higiēnu; stāsta, kādi individuālie aizsardzības līdzekļi jālieto dažādās kustību aktivitātēs, piemēram, pārvietojoties ar velosipēdu.

11. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas principi ir šādi:

11.1. ir vienots audzināšanas un mācību process, kurā integrēti praktiskā darbībā bērns apgūst zināšanas, izpratni un pamatprasmes mācību jomās, attīsta caurviju prasmes un veido ieradumus, kas balstīti vērtībās;

11.2. galvenā mācību organizācijas forma ir rotaļnodarbība, tā plānoto sasniedzamo rezultātu apguvei tiek īstenota:

11.2.1. visas dienas garumā,

11.2.2. telpās un ārā,

11.2.3. rotaļdarbībā, kas ietver bērna brīvu un patstāvīgu rotaļāšanos un pedagoga mērķtiecīgi organizētas un netieši vadītas aktivitātes,

11.2.4. nodrošinot vienmērīgu slodzi, atpūtu un bērna darbošanos atbilstoši savām individuālajām spējām;

11.3. bērnam ir iespēja mācīties iedziļinoties, nodrošinot:

11.3.1. skaidru mācīšanās mērķu un sasniedzamo rezultātu izvirzīšanu un bērna līdzdalību,

11.3.2. daudzveidīgus uzdevumus un laiku darbību modelēšanai,

11.3.3. atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju bērnam skaidrot darbību gaitu un domāt par savu mācīšanos un sasniegto rezultātu;

11.4. mācības bērnam ir personiski nozīmīgas, nodrošinot:

11.4.1. saistību ar viņa pieredzi un ikdienu un iesaisti lēmumu pieņemšanā par savu dzīvi;

11.4.2. iespēju interesēties un iesaistīties izglītības iestādes kultūras veidošanā, kopienā, valstī un pasaulē notiekošajos procesos un raudzīties nākotnē, izzinot un izvērtējot personiskajai un arī sabiedrības attīstībai un labklājībai nozīmīgus tematus;

11.5. tiek respektēta bērnu dažādība pēc dzimuma, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, veselības stāvokļa, valodas, intelektuālās attīstības un citām pazīmēm, ievērojot diskriminācijas un atšķirīgas attieksmes aizliegumu, kā arī novērtētas bērna individuālās spējas un talanti;

11.6. tiek nodrošinātas bērna individuālās vajadzības, ievērojot vides pieejamības principus, tādējādi palielinot ikviena bērna līdzdalības iespējas, kā arī veicinot savstarpējo dialogu un nodrošinot sadarbībā balstītu profesionālu atbalstu;

11.7. tiek īstenota bērna, pedagogu, vecāku vai bērna likumisko pārstāvju mērķtiecīga, uz bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām vērsta sadarbība,

iesaistot vecākus vai bērna likumiskos pārstāvjus bērna mācīšanās atbalstam un sniedzot regulāru atgriezenisko saiti par bērna sniegumu un sasniegumiem;

11.8. mācību vide ir fiziski un emocionāli droša, atbalstoša un attīstoša, mainīga un pielāgota ikviena bērna mācīšanās un attīstības vajadzībām.

V. Pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipi

12. Mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir novērojumi par bērna darbību vai darba gala rezultātu. Tā ir neatņemama mācību procesa sastāvdaļa, kas bērnam un pedagogam nodrošina efektīvu atgriezenisko saiti, kuras mērķis ir uzlabot mācīšanos un mācīšanu. Pedagogs periodiski par saviem novērojumiem informē bērna vecākus vai bērna likumisko pārstāvi.

13. Pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipi ir šādi:

13.1. atklātības un skaidrības princips – bērnam ir zināmi un saprotami formulēti plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa snieguma vērtēšanas kritēriji;

13.2. metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus;

13.3. sistēmiskuma princips – bērna snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums;

13.4. iekļaujošais princips – vērtēšanu pielāgo ikviena bērna dažādajām mācīšanās vajadzībām;

13.5. izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma nobeigumā, tiek ņemta vērā individuālā mācību snieguma attīstība.

14. Mācību snieguma vērtēšanas metodiskos paņēmienus un vērtēšanas kritērijus nosaka pedagogs, ievērojot mācību jomā noteiktos plānotos sasniežamos rezultātus un izglītības iestādē izstrādāto bērna mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību atbilstoši šajos noteikumos minētajiem pirmsskolas izglītības vērtēšanas pamatprincipiem.

15. Pirmsskolas izglītības nobeigumā pedagogs novērtē un apraksta, kādi ir bērna sasniegumi attiecībā pret šajos noteikumos noteiktajiem obligātā satura apguves plānotajiem rezultātiem. Pedagogs rakstiski par to informē vecākus vai bērna likumisko pārstāvi.

VI. Noslēguma jautājumi

16. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2012. gada 31. jūlija noteikumus Nr. 533 “Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām” (Latvijas Vēstnesis, 2012, 129. nr).

17. Izglītības iestāde, kas līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai ir licencējusi pirmsskolas izglītības programmu, nodrošina tās īstenošanu atbilstoši šo noteikumu pielikumā noteiktajam licencētajai programmai atbilstošajam pirmsskolas izglītības programmas paraugam.

18. Noteikumi stājas spēkā 2019. gada 1. septembrī.

Ministru prezidents

Māris Kučinskis

Izglītības un zinātnes ministrs

Kārlis Šadurskis

Iesniedzējs:

Izglītības un zinātnes ministrs

Kārlis Šadurskis

Vizē:

Valsts sekretāre

Līga Lejiņa